

НЕСЪОТВЕТСТВИЯ МЕЖДУ НОРМАТИВНОТО И ФАКТИЧЕСКОТО ДОКАЗВАНЕ В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Проф. д.ю.н. Йонко Кунчев
Декан на Юридическия факултет на
ВСУ „Черноризец Храбър“

Разкриването на обективната истина в наказателния процес е необходимо условие за постановяване на справедлива присъда. Обективната истина в наказателния процес се разкрива въз основа на доказателствата. Те са във фокуса на наказателнопроцесуалната дейност, защото тя е насочена основно към събиране, проверка, изследване и оценка на доказателства и се основава на събраните по делото доказателства. Доказването в наказателния процес е регламентирано от наказателнопроцесуалното доказателствено право, което е система от правни норми относно предмета и тежестта на доказване, доказателствата, доказателствените средства и способите на доказване в наказателния процес.

Отношението между наказателнопроцесуалното доказателствено право и практическото доказване е отношение между нормативното и фактическото. От една страна, нормативното влияе върху фактическото, но от друга страна, и фактическото оказва влияние върху нормативното.¹ Наказателнопроцесуалното доказателствено право е ефективно, когато е в синхрон с фактическата доказателствена дейност. Както посочва Ж. Сталев, „законодателната уредба, която отговаря на „естеството на нещата“, ще бъде адекватна на предмета на регулиране. Тази адекватност увеличава вероятността уредбата да бъде посрещната от нейните адресати като естествено подходящата и поради това да бъде преценена като разумна и справедлива.“²

Предмет на настоящия анализ са някои аспекти на несъответствие между наказателнопроцесуалното доказателствено право и същността на доказателствата, доказателствените средства, някои способности на доказване и прилагането на отделни принципи на наказателния процес. Изследването на несъответствие между нормативното и фактическото е предпоставка за взаимно усъвършенстване на правото и практиката по неговото приложение при доказването в наказателния процес.

¹ Вж. по-подробно Сталев, Ж. Цит. съч.

² Сталев, Ж. Нормативна сила на фактическото. Сиела, 2022, с. 174.

1. Несъответствие между нормативното и фактическото относно доказателствата

1.1. Съгласно чл. 104 НПК доказателствата в наказателното производство могат да бъдат фактическите данни, които са свързани с обстоятелствата по делото, допринасят за тяхното изясняване и са установени по реда, предвиден в кодекса. Видно е, че в легалната дефиниция доказателствата се определят като „*фактически данни*“³, а факти⁴. Различието между категориите „фактически данни“ и „факти“⁵ не е терминологично, а принципно, защото има пряко отношение с цялостната доказателствена дейност в наказателния процес. Доказателствата са факти, които са източник на информация, т.е. на данни. Следите от различни видове обекти, предметите, веществата, които възникват в резултат на престъплението, не са „данни“, а източник на „данни“, т.е. информация. Източникът и получената от него информация не могат да се отъждествяват. Информацията е продукт на изследване. Тя не съществува в „готов вид“. От използваните изследователски методи зависи дали ще се получи пълна и достоверна информация от доказателствата. Информационният потенциал на доказателствата се разкрива според нивото на науката и техниката. Успоредно с тяхното развитие нарастват и възможностите за получаване на информация от доказателствата. Биологичните вещества например са използвани като доказателства още от древността, но методите за тяхното изследване непрекъснато са се усъвършенствали. И в древността биологичните доказателства обективно са били източник на същата информация, която се получава чрез съвременните методи (ДНК идентификация, фенотипиране⁶ и др.), но тогава не само че не е имало реална възможност за получаване на такава информация, но дори не се е предполагало какви са информационни свойства на биологичните вещества от човек. Аналогично е положението с изследването на други доказателства – огнестрелни оръжия, гилзи, куршуми, документи и пр.

³ Ако погледнем в исторически план, не е трудно да се установи, че генезисът на тази формулировка на доказателствата произтича от съветския наказателен процес, респ. от съветската наказателнопроцесуална теория за доказателствата. Този подход е възприет не само в българския НПК, но и в наказателнопроцесуалните кодекси на бивши съветски републики (вж. чл. 65 на украинския НПК; чл. 111 на казахстанския НПК и др.). Съгласно чл. 74 от действащия руския НПК „фактически данни“ са заменени със „сведения“ (всякакви сведения, на основата на която съдът, прокурорът, следователят по определения в кодекса ред установяват наличие или отсъствие на обстоятелства, подлежащи на доказване при производството по наказателни дела, а също и на други обстоятелства, имащи значение за наказателното дело).

⁴ Още през XIX век и началото на XX век доказателствата са определяни като „факти“. Вж. **Владимиров, Л.Е.** Учение объ уголовныхъ доказательствяхъ. Санкт Петербург. 1910, с. 98 – 100.

⁵ М. Чинова определя доказателствата като „фактически данни“, основавайки се на чл. 104 НПК, но въпреки това приема, че те са „факти от обективната действителност“. Вж. **Чинова, М.** Досъдебното производство по НПК. Теория и практика. Сиела, 2013, с. 498.

⁶ Фенотипирането е съвременен метод за изграждане на антропологичен портрет на човек въз основа на биологични вещества.

Дефиницията за доказателствата в чл. 104 НПК следва да се прецизира не само от гледна точка на замяната на термина „фактически данни“ с „факти“. Излишно е в нея да се посочва, че „фактическите данни“, респ. фактите, са свързани с обстоятелствата по делото. Щом „фактическите данни“ допринасят за изясняване на обстоятелствата по делото, според легалната дефиниция в чл. 104 НПК това предполага връзката между тях. Ето защо тази част от дефиницията ненужно я усложнява. По-съществен е въпросът относно посоченото в чл. 104 НПК предназначение на доказателствата – да допринасят за „изясняване“ на обстоятелствата по делото. Изясняването на обстоятелствата по делото е познавателен процес, при който се формира вътрешното убеждение на органите на досъдебното производство и съда. Но вътрешното убеждение на тези органи може да не е в съответствие с действителните факти относно престъплението. Ето защо то не е тъждествено на категорията „обективна истина“. Нейното разкриване е възможно само когато се постигне съответствие между вътрешното убеждение на ръководно-решаващите органи с обективните обстоятелства, свързани с престъплението. Когато в легалната дефиниция се посочи, че предназначението на доказателствата е за разкриване на обективната истина по делото, тя се обвързва с един от основните принципи в наказателния процес – разкриване на обективната истина. По този начин може да се постигне синхрон между дефиницията за доказателства в чл. 104 НПК и чл. 13 НПК, визиращ задължението на органите на досъдебното производство и съда да вземат всички мерки за осигуряване на обективната истина по предвидените в кодекса ред и средства.

Въз основа на изложеното считам, че разпоредбата в чл. 104 НПК следва да придобие следната редакция: *Доказателства са факти, имащи значение за разкриване на обективната истина в наказателния процес, установени по предвидения в Кодекса ред.* По такъв начин нормативното определение за доказателствата в значително по-голяма степен би съответствало на тяхната действителна (фактическа) същност.

1.2. Несъответствие между нормативното и фактическото относно веществените доказателства

Като веществени доказателства в чл. 109 НПК са посочени само предмети, които са били предназначени или послужили за извършване на престъплението, предмети, върху които има следи от престъплението или са били предмет на престъплението, както и всички други предмети, които могат да послужат за изясняване на обстоятелствата по делото. Видно е, че като веществени доказателства се визират само **предмети**. Извън нормата са други обекти (следи, вещества, документи и пр.), които също могат да бъдат веществени доказателства. Ето защо за постигането на адекватност между нормативното и фактическото относно видовете веществени доказателства, е необходимо да се направят съответните допълнения, в които да се включат и следите като самостоятелен вид веществено доказателство, но без да се конкретизират, защото са твърде разнообразни (отпечатъци, вещества, предмети, одорологични следи и др.⁷)

⁷ За класификацията на следите вж. по-подробно **Кунчев, Й.** Курс по криминалистика. Методология на криминалистическото познание. Т. 2. Сиела, 2021, с. 65 – 173.

1.3. Съгласно чл. 14, ал. 2 НПК доказателствата и средствата за тяхното установяване не могат да имат предварително определена сила. Това принципно положение в наказателния процес по същество отхвърля формалната теория за доказателствата.⁸ Но в някои разпоредби в НПК се допуска отклонение от този принцип. Съгласно чл. 124 НПК и чл. 177, ал. 1 НПК обвинението и присъдата не могат да се основават само на показанията на свидетели с тайна самоличност, служител под прикритие и чрез специални разузнавателни средства. Възможно е по дадено наказателно дело да има няколко свидетели с тайна самоличност, които дават пълни и достоверни показания, както и да бъдат събрани и доказателства чрез специални разузнавателни средства, и то не чрез един, а посредством няколко оперативни способа (белязване, доверителна сделка, наблюдение, подслушване и пр.). Реалистично е при тези случаи органите на досъдебното производство и съда да изградят своето вътрешно убеждение относно обстоятелствата по делото, но те могат да вземат решение, респ. да извършат действия, съответстващи на вътрешното им убеждение, докато не съберат и други доказателства, съгласно ограничителните разпоредби на чл. 124 НПК и чл. 177, ал. 1 НПК. При тези хипотези органите на досъдебното производство и съда следва да се ръководят от правни критерии за силата на доказателствата (което носи белези на формалната теория за доказателствата), а не от вътрешното си убеждение. Това също е в противоречие с регламентирания в чл. 14, ал. 1 НПК принцип, че съдът и органите на досъдебното производство вземат решенията си по вътрешно убеждение, основано на обективно, всестранно и пълно изследване на обстоятелствата по делото, като се ръководят от закона.

2. Несъответствие между нормативно и фактическото относно доказателствените средства

2.1. За разлика от доказателствата, за доказателствените средства няма дефиниция в НПК. В кодекса е визирано само тяхното предназначение. Съгласно чл. 105, ал. 1 НПК доказателствените средства служат за *възпроизвеждане в наказателното производство на доказателства или на други доказателствени средства* (к.м. – Й.К.). Определеното по този начин предназначение на доказателствените средства не съответства на действителното им предназначение поради две причини.

Първо, функцията на доказателствените средства е да **отразяват факти**, а не да ги възпроизвеждат. Да се възпроизведе нещо, означава на практика да бъде създадено отново същото нещо. Възпроизвеждането означава създаване на точен модел на оригинала с всички негови свойства. Доказателствените средства не могат да имат такава функция. Протоколът, фотоснимката, отливката, както и другите доказателствени средства не могат да възпроизведат какъвто и да е обективен факт, а го отразяват във вербална, графична или веществена форма в зависимост от вида на доказателственото средство. Независимо от формата на отражението,

⁸ Според формалната теория силата на доказателствата се определя по посочени в закона критерии (приемане на самопризнанието на обвиняемия като „царица на доказателствата“, доказателственото значение на показанията се определят според общественото положение на свидетелите и т.н.).

те са източници за отразените обекти, но без да притежават техните свойства именно защото не ги възпроизвеждат.

Второ, според чл. 105, ал. 1 НПК доказателствените средства възпроизвеждат *доказателства*. Тази неадекватна на правната и теоретичната концепция за доказателствата е заложена и в чл. 125, ал. 1 НПК, където се посочва, че когато веществените доказателства не могат да се отделят от мястото, където са намерени, се изготвят съответните доказателствени средства. Ноторно известно е, че свързаните с престъплението факти не могат да придобият качеството на доказателство, докато по отношение на тях не се приложат регламентирани в НПК способности на доказване. При тяхното прилагане се изготвят съответните доказателствени средства. Преди тази процесуална дейност съществуват обективно свързани с престъплението факти, но не и доказателства. В чл. 105, ал. 1 НПК и чл. 125, ал. 1 НПК обаче се визира такава абсурдна възможност, което налага промяна на разпоредбите по същество.

2.2. Съгласно чл. 125, ал. 1 НПК се изготвят фотоснимки, диапозитиви, кинозаписи, видеозаписи, звукозаписи, записи върху носител на компютърни информационни данни, планове, схеми, отливки или отпечатаъци, *когато веществените доказателства не могат да бъдат отделени от мястото, където се намират*. Логическият извод от тази разпоредба е, че когато съответните факти „веществени доказателства“ могат да бъдат „отделени“ от съответното място, няма процесуална необходимост от изготвяне на веществени доказателствени средства, което, разбира се, е в остро несъответствие със следствената практика. Известно е, че дори и когато „веществените доказателства“, т.е. предмети, вещества и други обекти се „отделят“, т.е. изземват от мястото, където са открити, се изготвят веществени доказателствени средства – фотоснимки, видеозаписи, и др.

2.3. В чл. 105, ал. 2 НПК е посочено, че не се допускат доказателствени средства, които *не са събрани* или изготвени при условията и по реда, предвидени в този кодекс. И тук се вижда несъответствието между нормативното и фактическото относно осигуряването на сравнителни образци. Доказателствени средства не се събират, а се изготвят. Те са продукт на процесуална дейност. За да се събират, това би означавало да съществуват в „готов“ вид, преди да е извършена каквато и да е процесуална дейност по отношение на тях. Приемем ли възможност за тяхното събиране, ще се окаже абсурдната ситуация, че съществуват още преди да е започнал процесът на събирането на доказателства. Ето защо би следвало „събрани“ да отпадне от разпоредбата на чл. 105, ал. 2 НПК.

2.4. Има несъответствие между нормативно определените видове веществени доказателствени средства и обективната реалност в следствената практика. Визираните в чл. 125, ал. 1 НПК диапозитиви и кинозаписи като веществени доказателствени средства останаха в историята; твърде отдавна не се изготвят такива доказателствени средства. Дигиталните технологии изместиха тези архаични веществени доказателствени средства. В чл. 125, ал. 1 НПК са включени и най-съвременните веществени доказателствени средства – *носителите на компютърни информационни данни*. Те не са конкретизирани (за разлика от другите веществени доказателствени средства), а са посочени най-общо. Известно е, че

носителите на такива данни са разнообразни. Ако се следва подходът на изчерпателното посочване на веществените доказателствени средства, които изначално е възприет в тази разпоредба, би следвало и носителите на компютърни информационни данни да бъдат конкретизирани. Освен популярните дискове, флашки и т.н., носител на компютърни информационни данни е и **скенът**, който се изготвя чрез триизмерно лазерно сканиране. Триизмерното лазерно сканиране е модерен технологичен метод, който се използва от разследващите органи в редица държави. Има всички предпоставки да се очаква, че с въвеждането му в практиката на разследващите органи в България ще се даде нов тласък на технологичните възможности за разкриване на обективната истина по делото. Скенът, като дигитален продукт, притежава характеристиките на дигиталните фотоснимки и видеозаписи. Ето защо технологично е възможно и скенът да бъде отнесен към компютърните информационни данни като веществено доказателствено средство.⁹

2.6. Съгласно чл. 126, ал. 1 НПК веществените доказателствени средства се изготвят по възможност от лицата, които извършват действията по разследването,

⁹ Скенът има няколко съществени предимства пред традиционните методи за визуализация (фотографиране и видеозаснемане). За разлика от фотоснимките, които се правят избирателно, поради което невинаги е възможно чрез тях да се добие пълна представа за обстановката на дадено място, сканирането се осъществява на 360 градуса по хоризонтала и вертикала и по този начин скенът отразява цялостното състояние на съответното място (помещение, местност). Колкото и прецизна да е цифровата фотография, практически е невъзможно с една фотоснимка да се обхване обстановката на местопроизшествието в същата степен на детайлност както скенът. Един скен може да замести много фотоснимки не само от количествена, но и от качествена гледна точка, защото възможностите за изследването му са много по-големи, отколкото при изследването на фотоснимките. В процеса на разследването често се налага да се измерват размери на отделни обекти, както и разстояния между тях. Тези количествени характеристики могат да бъдат установявани чрез скена, без да се налага използването на традиционните мащабни линии, рулетки и пр. Ако в процеса на огледа на местопроизшествието например е пропусната възможността за измерване на разстоянието между два или повече обекта, този пропуск може лесно да бъде отстранен чрез изследването на скена, докато при изследването на фотоснимки това е практически невъзможно. Скенът може да се трансформира в графичен вид и да се представи като схема на местопроизшествието. Предимството пред обикновената схема на местопроизшествието е по-голямата точност на отразяване на намиращите се в обстановката на местопроизшествието обекти. Триизмерното отразяване на пространството чрез скена позволява да се получи много по-добра представа за неговата „геометрия“ в сравнение с фотоснимките и видеозаписите. Тъй като поради голямата дистанция между времето на извършване на престъплението и разглеждането на делото в съдебно заседание съдът по принцип е лишен от реална възможност да изследва обстановката на местопроизшествието в нейния автентичен вид, скенът може да му бъде ценен източник на информация. Чрез него съдът ще има възможност да извърши виртуален оглед с цел запознаване с обстановката на местопроизшествието и изграждане на изводи относно механизма на протичане на разследваното събитие. По този начин в по-голяма степен би се приложил принципът за непосредственост, съгласно който съдът, прокурорът и разследващите органи основават решенията си върху доказателствени материали, които те събират и проверяват лично, освен в случаите, предвидени в кодекса (чл. 18 НПК).

и съдебните следствени действия. Практиката обаче е друга – веществените доказателствени средства при разследването се изготвят от специалист – технически помощник. Веществени доказателствени средства (фотоснимки, схеми) се изготвят и от вещи лица при извършване на експертизи.

2.7. Въз основа на изложеното възниква въпросът относно необходимостта от доказателствени средства. Този въпрос е дискуссионен, но основанията за поставянето му са няколко:

Първо, между доказателствата и доказателствените средства има непосредствена връзка – всяко доказателство е отразено чрез поне едно доказателствено средство. Тази връзка се отразява в наказателнопроцесуалната терминология като „доказателствен материал“.

Второ, доказателственото средство е източник на информация за имащи значение за наказателното дело факти. Това са случаите, при които фактът (действия, процеси) не е иззет, както се изземват предмети, вещества, а за него се съди единствено чрез доказателствено средство (показания на свидетели и обяснения на обвиняемия).

Трето, доказателствените средства по същество са вторично отражение на свързани с престъплението факти. Следите – отпечатьци от човешко тяло, различни предмети и пр., например не се изземват, а по отношение на тях се изготвят отпечатьци, отливки, фотоснимки и пр. И след изготвянето на тези вещественни доказателствени средства следата остава на мястото, където е образувана. В доказателствения материал се включва нейният материален аналог под формата на веществено доказателствено средство. В този смисъл веществените доказателствени средства притежават характеристиките на производни доказателства, както например копия на оригинален документ и т.н.

Четвърто, различието между фактите, които могат да се „отделят“ от мястото, където се намират, и тези, за които няма такава възможност, е в начина на приобщаването им към доказателствения материал. По отношение на първите обекти се извършва изземване, а спрямо вторите – изготвяне на тяхно копие (модел) чрез доказателствено средство. Но в двата случая доказателства са фактите, а не начинът на тяхното приобщаване към доказателствения материал. Видът на доказателственото средство е форма на отражение на обективен факт, свързан с престъпление. От фактическа гледна точка значение за разкриване на обективната истина има естеството на отразения факт, а не формата на неговото отражение, т.е. видът на доказателственото средство.

Пето, в чл. 114 НПК доказателствените средства са диференцирани на три вида – гласни, веществени и писмени. Има принципно различие между писмените и веществените доказателствени средства, и гласните доказателствени средства, от друга. Докато писмените и веществените доказателствени средства се изготвят от органа, който провежда разследването, гласните доказателствени средства (показания и обяснения на разпитвани лица) са продукт на тяхната интелектуална и волева дейност при предоставяне на информация, имаща значение за разследването. Показанията и обясненията са субективна форма на отражение на възприетите факти от разпитваните лица, пречупени през тяхното отношение към

процеса на разкриване на обективната истина в наказателното производство. От тази гледна точка те могат да бъдат пълни и достоверни, непълни и достоверни, недостоверни и т.н. Показанията и обясненията определят съдържанието на протокола за разпит, респ. звукозаписа. Без тяхното отражение в протокол за разпит те не могат да имат доказателствено значение. Докато за изготвянето на писмени и веществени доказателствени средства се прилагат едни или други методи, няма методи за изготвяне на гласни доказателствени средства, защото, както се посочи, те са продукт на интелектуалната и волевата дейност на разпитваните лица, а не на органа, който провежда разследването. Той може да приложи различни методи на разпит, да отрази показанията и обясненията в протокол за разпит, но не и да ги изготвя, процедира по отношение на писмените и веществените доказателствени средства.

Този анализ може да бъде и по-обстоятелствен, но и изложеното дотук, според мен е достатъчно за основателността на обсъждане на правната и теоретичната концепция за доказателствените средства. Принципният въпрос е дали категорията „доказателствени средства“ не дублира категорията „производно доказателство“. Положителният отговор поставя и следващия важен въпрос: за евентуално отпадане на категорията „доказателствени средства“. Разбира се, въпросът е дискуссионен, но тази дискусия според мен е наложителна с оглед оптимизация на наказателнопроцесуалното доказателствено право и неговото ефективно прилагане в практиката.

3. Несъответствие между нормативното и фактическото при някои способности на доказване

При анализа на Глава четиринадесета от НПК прави впечатление, че Кодексът неоснователно ограничава целта, обекта и предмета на някои способности на доказване. Но обективната необходимост налага следствената практика да излиза извън рамките на нормативното ограничение. Това несъответствие може да бъде преодоляно чрез привеждане на нормативното в съответствие с фактическото, т.е. „естеството на нещата“¹⁰.

3.1. Несъответствие между нормативното и фактическото относно целта, обекта и предмета на огледа

Съгласно чл. 155, ал. 1 НПК съдът и органите на досъдебното производство извършват оглед на местности, помещения, предмети и лица, с цел да разкрият, непосредствено да изследват и да запазят по установения в Кодекса ред следи и други данни, необходими за изясняване на обстоятелствата по делото. Целта на огледа, както е видно от тази разпоредба, е *разкриване, изследване и запазване на следи*. Действително, една от целите на огледа е откриване (а не разкриване!) на следи. За нейното постигане се прилагат различни криминалистически методи в зависимост от вида на следите. Но тази цел е нереалистична за съдебен оглед поради няколко причини. Ако при огледа в досъдебното разследване са открити и иззети следи, вероятността за откриване на следи при съдебен оглед е нищожна. От друга страна, периодът между извършването на престъплението и съдебното

¹⁰ Вж. Сталев, Ж. Цит. съч., с. 153 – 154.

следствие е много дълъг. Дори и да допуснем, че при огледа в досъдебното производство е пропусната възможност за откриване на някои следи, възможността за съществуването им до момента на съдебния оглед, т.е. месеци, а понякога години по-късно, е много малко вероятна. Под въздействието на различни фактори, с течение на времето следите закономерно се заличават или загубват информационните си свойства. Ето защо едва ли има случай, при който съдът да е откривал следи при оглед. Това е причината, поради която огледът не е типично съдебно следствено действие. Доколкото се провежда оглед от съд в изключително редки случаи, целта не е откриване на следи, поради посочените причини, а за запознаване с обстановката, където е извършено престъплението.

Една от целите на огледа, според чл. 155, ал. 1 НПК, е „запазване на следи“. От разпоредбата не става ясно къде се запазват следите – на мястото, където са открити, или след като бъдат иззети. Първата възможност е абсурдна, защото изключва събирането на следи като веществени доказателства. Остава втората, но запазването на следите е последваща дейност, която се предхожда от тяхното изземване. В разпоредбата е пропуснат терминът „изземване“ и поради това се е наложила неправилната практика протоколът за оглед да се представя за одобрение от съдия в частта му за изземване. В тези случаи неоснователно се прилагат процесуалните правила за изземването. В следствената практика се допуска ненужен процесуален формализъм – да се иска разрешение от съдия от съответния първоинстанционен съд за изземване на откритите при огледа следи. Огледът предполага изземване на откритите следи. Тяхното изземване е част от огледа. За да се преодолее несъответствието между нормативното и фактическото, при огледа е необходимо терминът „запазване“ в чл. 155, ал. 1 НПК да се замени с „изземване“.

Докато в чл. 155, ал. 1 НПК са посочени субектите, които извършват оглед на местности, помещения, предмети и лица, в чл. 157, ал. 1 НПК не е посочено кой извършва оглед на труп. Ако същите субекти извършват това действие по разследването, което е логично, то в чл. 155, ал. 1 НПК би следвало и трупът да се посочи като обект на огледа.

Обекти на огледа не са само посочените в чл. 155, ал. 1 НПК. На практика оглед се провежда не само на местности и помещения, но и на улици, площади, покриви на сгради, в големи транспортни средства (вагони, самолети и др.), понякога на дъното на езеро, река и т.н. Ето защо не е необходимо в тази разпоредба да се посочват изчерпателно местата, където е възможно да бъде извършван оглед, защото списъкът винаги ще е непълен. **Този недостатък на разпоредбата елегантно може да бъде преодолян, ако термините „местност“, „помещение“ се заменят с термина „местопроизшествие“.**

3.2. Несъответствие между нормативното и фактическото при провеждане на освидетелстване от лекар при хипотезата на чл. 158, ал. 2 НПК

Според чл. 158, ал. 2 НПК освидетелстването се извършва от лекар, при две кумулативни хипотези: а) лицето трябва да бъде съблечено и б) длъжностното лице, което трябва да извърши освидетелстването, не е от пола на освидетелствания. Това е „архаична“ разпоредба още от времето, когато разследващите органи

са били предимно (или само) мъже, а следственото освидетелстване се е приемало като разновидност на медицинското.¹¹ Привличането на лекар да извършва освидетелстване при посочената хипотеза не само че е организационно по-трудно, но и процесуално неиздържано¹² поради няколко причини. В чл. 158, ал. 2 не е конкретизирано какво точно трябва да извърши лекарят при освидетелстването, което означава, че според тази разпоредба му се възлага всичко – да прилага методи за откриване, изследване и изземване на следи, както и да състави протокола за освидетелстването. Но лекарят няма процесуален статут на разследващ орган. Не притежава и необходимата за провеждането на освидетелстването процесуална и криминалистическа компетентност да извърши посочените действия. При тази хипотеза се допуска възможност за нарушаване принципа на непосредственост, съгласно който органите на досъдебното производство и съда вземат своите решения въз основа на доказателства, които са събрали лично, т.е. без посредници, с изключение на посочените в кодекса случаи (чл. 18 НПК). Изключение от принципа на непосредственост е провеждането на действия по разследването (съдебни следствени действия) по делегация. Малко вероятно е сред изключенията от принципа за непосредствено законодателят да е имал предвид и оглед на лице от лекар. Ако пък го е имал, това означава, че не е отчел процесуалната неиздържаност на чл. 158, ал. 2 НПК. Съгласно чл. 13, ал. 1 съдът, прокурорът, разследващите органи са длъжни в пределите на своята компетентност да вземат всички мерки за осигуряване разкриването на обективната истина. Такова задължение не е предвидено за лица, които не са сред посочените субекти на наказателния процес. Обективната истина се разкрива по реда и средствата, предвидени в Кодекса. След като лекарят няма процесуален статут на разследващ орган, не притежава

¹¹ Идеята за извършване на освидетелстване от лекар на лице, което трябва да бъде съблечено, вероятно е възникнала още в края на XIX век, когато следственото освидетелстване се е разглеждало като разновидност на медицинското. Това е едно от възможните обяснения на различната позиция на законодателя относно освидетелстването и обиска при хипотезата за провеждане на тези действия по разследването спрямо съблечено лице, чийто пол е различен от пола на органа, който провежда разследването. Възможност за извършване на освидетелстване от лекар е предвидена още в първия български наказателнопроцесуален кодекс – Закона за углавното съдопроизводство (1897), чиято основа пък са създадените по руски модел и утвърдени на 24.08.1878 г. от княз А.М. Дондуков-Корсаков „Временни правила за устройството на съдебната власт в България“.

¹² Ц. Цеков предлага да се подсили ролята на лекаря при освидетелстването чрез регламентиране на негово задължително участие при освидетелстването. Освен това счита, че „няма достатъчно основание длъжностното лице да е от пола на освидетелствания, когато то трябва да бъде съблечено“. Посочва, че освидетелстването не трябва да се извършва само от лекар, защото при него се изграждат версии и т.н. Предложението е при хипотезата на чл. 158, ал. 2 НПК (през 1991 г. номерацията е била друга, но съдържанието на разпоредбата е същото) заедно с лекаря да участва и разследващ орган. Вж. **Цеков, Ц.** Криминалистика. София, 1991, с. 359. Съвместно участие на разследващ орган и лекар при извършване на освидетелстване е възможно и необходимо в някои случаи. Не е приемливо предложението за отпадане необходимостта от еднаквост на пола между органа, който провежда освидетелстването, и освидетелстваното лице, защото това неизбежно би накърнило (или в още по-голяма степен ще накърни) честта и достойнството на лицето.

необходимата процесуална и криминалистическа компетентност за събиране на доказателства, трудно може да се приеме, че извършеното от него освидетелстване кореспондира с чл. 13, ал. 2 НПК.¹³

Изводът е, че не е процесуално издържано на лекар да се възлага провеждане на действие по разследването, защото не е разследващ орган, няма необходимата процесуална и криминалистическа компетентност за откриване, изземване на следи, изготвяне на протокол за освидетелстване и пр. Ето защо процесуалната възможност за извършване на освидетелстване от лекар при хипотезата на чл. 158, ал. 2 НПК следва да отпадне. Предложението не игнорира изначално участието на лекар при освидетелстването, защото в някои случаи е необходима и медицинска компетентност. Лекар би следвало да участва при освидетелстване, когато при търсенето на следи по тялото са необходими познания и умения от областта на медицината (например при търсене на следи от семенна течност във влагалището на изнасилена жена), но в качеството на специалист-технически помощник. Ето защо считам, че в чл. 158 е необходимо да се добави нова алинея: *„Когато са необходими знания от областта на медицината, освидетелстването се извършва с участието на лекар.“* Аналогична идея е заложена и други разпоредби – при оглед на труп (чл. 157, ал. 1), вземане на образци за сравнително изследване чрез проникване в човешко тяло (чл. 146, ал. 4 НПК).

3.3. Несъответствия между нормативното и фактическото при претърсването

В чл. 160 НПК неоснователно е стеснен обектът и предметът на претърсването. Според разпоредбата претърсване се провежда само по отношение на помещения и лица. Практическата необходимост от провеждането му обаче е много по-широка. Възможно е да се наложи провеждане на претърсване на местности, открити обществени места, транспортни средства и др. Съгласно разпоредбата претърсване се извършва, за да се открият предмети, книжа, компютърни информационни системи, лице и труп. Извън този предмет остават веществата, парични средства, а вероятно и други обекти. Ето защо вместо конкретизация на предмета на претърсването, която явно не е пълна, по-правилно би било той да се представи в по-общ план, например: всеки материален обект, имащ значение за делото. Другият вариант е към посочените в чл. 160 НПК да се допълни и „други обекти“.

Съдебният контрол по отношение на претърсването може да бъде предварителен или последващ. Във втория случай се осъществява в случаите, когато претърсването е извършено в *неотложни случаи*. Според чл. 161, ал. 2 НПК неотложни са случаите, „когато това е единствената възможност за събиране и запазване на доказателствата“. Тази разпоредба неправилно третира същността на неотложния случай. Няма друг способ на доказване, чрез който може да бъде установено дали

¹³ Ако се следва логиката на чл. 158, ал. 2 НПК, би следвало и по отношение на обиска да има аналогична разпоредба, но в Кодекса не е предвидена такава възможност при различие между пола на органа, който извършва обиска, и пола на обискираното лице. Освидетелстването не е по-малко сложно действие по разследването от обиска. По-скоро е обратното – при освидетелстването могат да се прилагат по-разнообразни методи за откриване и изземване на следи. Не е изключено и при обиска да се наложи събличане на обискираното лице, въпреки че това не е процесуално регламентирано.

на дадено място (което не е местопроизшествие) се намират имащи значение за делото обекти. Ако бъде използвана „друга възможност“, както се посочва в разпоредбата, това означава, че тя е непроцесуална, което е в противоречие с чл. 13, ал. 2 НПК. Използването на „друга възможност“ може да повлияе негативно върху ефективността на претърсването. То е ефективно, когато се провежда внезапно, неочаквано, а не след използване на „други възможности“, които не могат да заменят претърсването. В действителност неотложен е случаят, когато забавянето на претърсването е рисковано от гледна точка на възможността за откриване на обектите, имащи значение за делото. Рискът се състои в това, че ако претърсването се отложи поради една или друга причина, съществува реална възможност намиращите се на даденото място обекти, имащи значение за делото, да бъдат унищожени или укрити на друго място от заинтересовани от изхода на делото лица. Ето защо редакцията на чл. 161, ал. 2 НПК следва да се промени в тази насока. Промяната има важно практическо значение, защото правилната формулировка за „неотложност“ е критерият, въз основа на който съдът преценява дали основателно е извършено претърсване без предварително разрешение от съдия.

3.4. Несъответствия между нормативното и фактическото при разпознаването

Разпознаване съгласно чл. 169, ал. 1 НПК се извършва, когато за изясняване на обстоятелствата по делото е необходимо да се потвърди *идентичността* на лица и предмети. Терминът „идентичност“ означава, индивидуалност. В криминалистическата теория за идентификацията е обяснена закономерната идентичност, т.е. индивидуалност на обектите от материалния свят като необходимо условие за идентификацията. Всеки материален обект е идентичен, т.е. тъждествен само на себе си. Идентичността на даден обект няма защо да се потвърждава при разпознаване. Тя е закономерна, защото всеки обект от материалния свят е уникална съвкупност от различни свойства. Разпознаването не се извършва за „потвърждаване на идентичност“, а с цел идентификация на обекта на това действие по разследването. Разпознаването е идентификационно действие по разследването. Ето защо редакцията на чл. 169, ал. 1 НПК следва да се промени с оглед правилно определяне целта на разпознаването – идентификация на съответния обект.

Некоректно е визирана процедурата за разпознаването в чл. 169, ал. 2 НПК – на свидетеля и обвиняемия *се предлага да разпознае* предмет или лице. Разпознаването е познавателен процес при който е възможно да се установи или да не се установи тъждество. Но разпоредбата на чл. 169, ал. 2 НПК има внушаващ ефект по отношение разпознаващото лице – че обектът на разпознаването се намира сред представените му за разпознаване. Но това не винаги е така, поради което разпоредбата създава предпоставки за получаване на недостовирен резултат. По-коректно е на свидетеля и обвиняемия да се предложи да участва в разпознаването, **а не да разпознае предмет или лице**. Именно в този дух би следвало да бъде редактирана посочената разпоредба.

В следствената практика се налага да се извършва разпознаване не само на лица и предмети, както е визирано в раздел VII на гл. XIV НПК, но и на други обекти – труп на човек, животно, помещение, участък от местност. Не е уместно

изчерпателно посочване на обектите на разпознаването, но е важно да се излезе извън рамките на ограничението в чл. 169, ал. 1 НПК, като се добави „и други обекти“. В противен случай, от гледна точка на процесуалния формализъм, е възможно резултатите от разпознаването на труп, животно, помещение или друг обект да не бъдат признати като доказателство, защото в чл. 169, ал. 1 НПК не е предвидена такава процесуална възможност.

3.5. Несъответствия между нормативното и фактическото при експертизата

Органът, който назначава експертизата, съгласно чл. 146, ал. 1 НПК, може да изисква от обвиняемия образци за сравнително изследване¹⁴, когато не е възможно да се набавят по друг начин. Видно е от тази разпоредба, че са поставени две ограничителни условия – образците могат да се изземват само от лице, което има процесуалното качество на обвиняем, и то при условие, че няма друга възможност за тяхното осигуряване. Тези ограничения не съответстват на фактическата необходимост за осигуряване на сравнителни образци. Известно е, че те имат изключително важно значение при извършване на идентификационни експертизи. Без сравнителни образци, респ. образци на сравнително изследване, идентификационните експертизи (дактилоскопни, почеркови, одорологични, фоноскопни, ДНК експертизи и др.) е практически невъзможно. Но разпоредбата на чл. 146, ал. 1 и ал. 2 НПК не предвижда възможност за изземване на сравнителни образци от лице, което няма процесуалното качество на свидетел или обвиняем. Тя изключва възможността да се вземат образци за сравнително изследване от предполагаем извършител (фактически заподозрян), което не съответства на нуждите на практиката. Разпоредбата очертава „омагьосан кръг“. От една страна, не може да се докаже чрез експертиза тъждество между открита и иззета следа при огледа и предполагаем извършител на престъпление, докато той не бъде привлечен в качеството на обвиняем. А от друга страна, за привличането на лице в това процесуално качество са необходими достатъчно доказателства, част от които могат да бъдат събрани чрез идентификационни експертизи.

От обвиняемия, както се вижда от чл. 146, ал. 1 НПК, се вземат образци за сравнително изследване, *когато не е възможно да бъдат набавени по друг начин*. Интересно какъв „друг начин“ е имал предвид законодателят. За дактилоскопната експертиза например са необходими отпечатъци от пръстите и дланите на предполагаемия причинител на следа от ръка. Типичният начин за тяхното осигуряване, както е известно, е чрез дактилоскопиране на съответното лице. Но според чл. 146, ал. 1 НПК се оказва, че това е възможно само ако няма друг начин за тяхното получаване. „Другият начин“ е съответното лице да се проследява и да се търсят следи от предметите, до които се е докоснало с ръце. Или пък за целите на ДНК експертизата да се изземват косми от гребена на обвиняемия, неговата възглавница, слюнка от чаши, от които е пил, цигари, които е пушил, и т.н. Това, разбира се, е крайно неприемливо. Ето защо изразът *„когато не е възможно да бъдат набавени по друг начин“* следва да отпадне от чл. 146, ал. 1 НПК.

¹⁴ В криминалистиката е прието за по-кратко образците за сравнително изследване да се определят като „сравнителни образци“.

От разпоредбата на чл. 146, ал. 1 НПК е видно, че образци за сравнително изследване могат да се изземват *само от човек, и то не от всеки, а само който има процесуалното качество на обвиняем или свидетел*. Обект на идентификационни експертизи не са само лица; могат да бъдат **предмети** (огнестрелни оръжия, оръдия за взлом, транспортни средства и др.). За да се извърши балистична експертиза с цел идентификация на огнестрелно оръжие чрез изстрелян от него куршум или изхвърлена гилза например, е необходимо да се получат сравнителни образци от куршум или гилза посредством експериментална стрелба с него. Възможно е да се изземат сравнителни образци от **местопроизшествие**, за да се докаже, че следите върху тялото и облеклото на извършителя на престъплението са от мястото на неговото извършване. В практиката са известни случаи на изземване на образци за сравнително изследване от **животни, растения и други обекти**.

Съгласно чл. 146, ал. 1 НПК осигуряването на сравнителни образци се извършва от органа, който назначава експертизата. Практиката обаче е друга – най-често образците за сравнително изследване се осигуряват от вещото лице, на което е възложена идентификационната експертиза. Трудно можем да си представим органите на досъдебното производство или съда да вземат сравнителни образци от биологични вещества (кръв, слюнка и др.) за извършване на ДНК експертиза; да дактилоскопират лица за целите на дактилоскопната експертиза; да извършват експериментална стрелба с огнестрелно оръжие, за да получат необходимите за извършване на балистична експертиза гилзи и куршуми като сравнителни образци; да правят звукозапис на гласа и говора на лица за целите на фоноскопната експертиза и т.н. За изземването на сравнителни образци в повечето случаи са необходими не само специални знания, но и необходими условия – лаборатории, технически средства и др. Ето защо е наложително в тази разпоредба да се предвиди процесуална възможност и вещите лица, на които е възложена идентификационна експертиза, да осигуряват сравнителни образци по аналогичен начин, както в други страни.¹⁵

В чл. 146 НПК *не е предвиден ред за осигуряване присъствието на лицата*, от които трябва да се изземат сравнителни образци. След като е регламентирана възможност за принудително изземване на сравнителни образци съгласно чл. 146, ал. 3 НПК, оттук би следвало да произтича и задължение на лицата за явяване с цел вземане на сравнителни образци от тях. Без такова задължение възможността за прилагане на принуда при хипотезата на чл. 136, ал. 3 НПК се ограничава. *Не е регламентиран и редът за осигуряване на образците за сравнително изследване*.¹⁶ Това води до различни подходи в практиката. Но основанията за възражение относно начина на изземване на сравнителни образци, включително и относно тяхната автентичност, могат да бъдат само фактически, но не и процесуални. Необходимо е да се създават *надеждни гаранции за автентичността на сравнителните образци*. Съмнението в тяхната автентичност неизбежно поражда съмнение и в резултата от идентификацията, при която са използвани. Ето защо,

¹⁵ За разлика от чл. 146 НПК, в чл. 202, ал. 4 от НПК на Русия, освен органът, който назначава експертизата, сравнителни образци могат да се осигуряват и от вещите лица, когато това е част от извършване на експертизата.

¹⁶ В ГПК не е уреден въпросът за сравнителните образци.

според мен, сравнителните образци, въпреки че не са доказателства, трябва да отговарят на същите критерии за автентичност, както доказателствата. *Опаковането на сравнителните образци* по подходящ начин, който да ги предпазва от изменения, които биха затруднили или пък направили невъзможно идентификационното изследване, би следвало да се приеме като едно от важните правила, които следва да се регламентират в чл. 146 НПК. Подписването на сравнителния образец (или на неговата опаковка), отразяването му в протокол, в който да се посочи кога, къде, как, от какъв обект, в какво количество и в присъствието на кого е иззет сравнителният образец, следва да се приеме като важно правило, което би гарантирало неговата автентичност. Протоколът би следвало да се подписва от органа, иззел сравнителните образци от лицето, от което са иззети (когато образците се изземват от лице) и от лицата, които са присъствали.

В чл. 146 НПК *не е уреден редът за съхраняване на сравнителните образци*. Независимо че за разлика от веществените доказателства сравнителните образци в повечето случаи могат да се изземват многократно, това не е основание да се подценява въпросът за процесуалната регламентация на тяхното съхраняване. Отсъствието на единни правила относно тази дейност също поражда различни подходи в практиката. Това не изключва възможността от умишлена или случайна подмяна на сравнителни образци или пък те да бъдат повредени, унищожени или загубени. Ефектът от това, разбира се, няма да бъде както при подмяна или загубване на веществени доказателства, защото в повечето случаи сравнителните образци не са уникални, както веществените доказателства – ако се наложи и е възможно, могат да бъдат осигурявани повторно. Но това не е основание да се подценява въпросът за процесуалната регламентация на тяхното съхраняване. Отсъствието на единни правила относно тази дейност също поражда различни подходи в практиката.

Изложеното дотук налага извода за необходимост от привеждане на процесуалната регламентация на образците за сравнително изследване с добрата практика по тяхното осигуряване.

3.6. Въпросът за процесуалната и фактичката необходимост от поемните лица

При провеждането на оглед, претърсване, изземване, разпознаване и следствен експеримент в досъдебното производство (по-конкретно в досъдебното разследване) съгласно чл. 137 НПК присъстват поемни лица. Тази разпоредба е императивна. Всяко отклонение от нея е процесуално нарушение, което изключва доказателственото значение на установените при съответното действие по разследване факти.

Фигурата на поемните лица е въведена в българския наказателен процес по модел на руското наказателнопроцесуално право.¹⁷ С изключение на Русия, бивши съветски републики и България такава фигура не съществува в наказателния процес на другите държави. Не отричам руската научна процесуална и кримина-

¹⁷ За първи път фигурата на поемните лица е въведена в българския наказателен процес през 1878 г. чрез утвърдените от княз А.М. Дондуков-Корсаков „Временни правила за устройството на съдебната част в България“, с които се урежда съдебното устройство на България.

листическа доктрина, напротив, изпитвам дълбоко уважение към нея, но считам, че в демократичното общество институтът на поемните лица вече може да се определи като архаичен. Той е проявление на традиция в руското и българското наказателнопроцесуално право, която според мен е отживяла времето си. Този институт изкуствено внася допълнителен, ненужен процесуален формализъм в българското наказателнопроцесуално доказателствено право. Тази фигура категорично не се възприема от представители на т.нар. западни държави.

Известни са случаи от практиката, когато за поемни лица са привличани заинтересовани от изхода на делото, дори и извършители на разследваното престъпление. В други случаи поемни лица са били обект на въздействие от лица, които се стремят чрез всички средства да осуетят разкриването на обективната истина. Не винаги поемните лица си спомнят всички детайли относно действието по разследването на което са присъствали. Поради забравяне или други причини поемните лица могат да отрекат установен при разследването факт, да дават уклончиви отговори. Подобно поведение може да породи съмнение у съда относно действителните факти, които са установени при провеждането на дадено действие по разследването.

Трябва да приемем, че институтът на поемните лица е своеобразен израз на недоверие към дейността на разследващия орган и прокурора при събирането и проверката на доказателства. Не са изключения случаите, при които съдът се отнася с доверие към показанията на поемните лица, разпитани като свидетели, и с недоверие към съдържанието на изготвения от разследващия орган протокол.¹⁸ Когато съдът кредитира с доверие показанията на поемните лица и с недоверие съдържанието на протокола за дадено действие по разследването, т.е. счита, че в него са посочени факти, включително, че са иззети доказателства, каквито обективно не е имало, възниква въпросът защо отминава този факт само с изключването на съответния протокол от доказателствения материал по делото, а не сезира прокуратурата за извършено престъпление? В същото време съдът не отчита, че поемните лица може да са забравили някои факти, които са възприели по време на действието по разследването на което са присъствали, или пък да са склонени от заинтересовани от прикриване на истината лица да дадат недостоверни показания.

¹⁸ В Решение № 6 на Ямболския окръжен съд от 29.01.2019 г. например се посочва: „Правилно и обосновано съдът не е кредитирал като годно доказателствено средство протокола за оглед, предвид обстоятелството, че с оглед показанията на поемните лица по това процесуално действие – свидетелките К.К. и В.Ж., отразеното в протокола и отнасящо се до процесната кутия от маргарин „К“, а именно – къде е била намерена при огледа и това, че от нея е иззета дактилоскопна следа, не отговаря на действителността. Разпитани пред съда, поемните лица заявяват, че са присъствали при извършване на огледа, а и от показанията им ясно личи, че на същите им е била предоставена възможност да възприемат действията на разследващия орган при извършване на огледа. В резултат, двете са възприели с подробности състоянието на пострадалата в този момент и помещението, в което е бил извършен огледът, но не са видели по време на огледа кутия от маргарин „К“, както и от нея да е изземвана дактилоскопна следа. Последното води до разколебаване достоверността и обективността на протокола за оглед, респ. до опорочаване на действието по разследването, свързано с оглед на местопроизшествие и изземване“.

Въпросът е дали фигурата на поемните лица изобщо да бъде игнорирана от наказателния процес, или да се приеме компромисен вариант. С оглед на обективността следва да се отбележи, че в някои случаи присъствието на поемни лица е необходимо, за да се докаже автентичността на даден факт. Ако например обвиняемият или други заинтересовани от изхода на делото лица твърдят, че откритият при огледа или претърсването предмет (вещество) не е бил на мястото, посочено в протокола, а е бил подхвърлен от разследващия орган, тогава чрез показанията на поемните лица е възможно да се опровергават подобни твърдения. Според чл. 118, ал. 2 НПК няма процесуална възможност за органа, който е провел разследването, да бъде привлечен като свидетел по същото дело. Но служители на МВР, военна полиция или на Агенция „Митници“, които са присъствали при извършване на оглед, претърсване, изземване, следствен експеримент и разпознаване на предмети, могат да бъдат разпитвани като свидетели. Считаю, че именно чрез тази разпоредба най-удачно може да се реши проблемът с поемните лица – вместо тях, при провеждането на посочените действия по разследването в досъдебното производство да присъстват посочените в чл. 118, ал. 1 НПК държавни служители. Но от друга страна, императивното изискване за присъствие на поемни лица при провеждане на посочените в чл. 137, ал. 1 НПК действия по разследването е факт. Като се има предвид процесуалната възможност съгласно чл. 118, ал. 2 НПК за привличане като свидетели на съответните държавни служители, присъствали при провеждане на действия по разследването, удачно е органът, който провежда разследването, да преценява необходимостта от привличане на поемни лица, а не да е задължен да ги привлича. От гледна точка на тези съображения е уместно в чл. 137, ал. 1 НПК да се направи *de lege ferenda* следното допълнение: „В досъдебното производство огледът, претърсването, изземването, следственият експеримент и разпознаването на лица и предмети се извършват в присъствието на поемни лица **по решение на органа, който провежда разследването**“.

НЕСЪОТВЕТСТВИЯ МЕЖДУ НОРМАТИВНОТО И ФАКТИЧЕСКОТО ДОКАЗВАНЕ В НАКАЗАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС

Проф. д.ю.н. Йонко Кунчев

*Декан на Юридическия факултет на
ВСУ „Черноризец Храбър“*

Резюме: Предмет на разглеждане е несъответствието между доказателственото процесуално право и доказването в наказателния процес. Върху основата на този анализ са направени предложения за отстраняването на несъответствието между процесуалното доказателствено право и фактическото относно доказателствата, доказателствените средства и действия по разследването

Ключови думи: наказателен процес; доказателства; доказателствени средства; разследване; обективна истина; оглед, претърсване, разпознаване, експертиза.

**INCONSISTENCY BETWEEN NORMATIVE AND FACTUAL
EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDING**

Prof. Yonko Kunchev, DSc

Dean of the Faculty of Law of VFU „Chernorizets Hrabar“

Summary: The subject of consideration is the discrepancy between the evidentiary procedural law and the proof in the criminal process. On the basis of this analysis, proposals have been made to eliminate the discrepancy between the procedural law of evidence and the factual one regarding the evidence, means of evidence and investigative actions.

Keywords: criminal proceedings; evidence; means of proof; investigation; objective truth; inspection, search, identification, expertise.